

Покась Віталій Петрович,
доктор філософських наук, професор, декан факультету природничо-географічної освіти та екології,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
м. Київ

Покась Лілія Антонівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри
психолого-педагогічних дисциплін,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова
м. Київ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасній загальноосвітній школі змінився характер навчання школярів: менше стало одноманітної тренувальної роботи (на думку О.Я. Савченко) [3, с.20], зросла увага до творчих і проблемних завдань, проєктів, самостійних учнівських доробок (наприклад, конкурс презентацій, відеорефератів), замінено методи навчання (частіше вчителі застосовують частково-пошуковий, дослідницький, проблемного викладу методи), накопичення інформаційних знань не є актуальною, а формування в учнів умінь самостійно здобувати знання стало пріоритетним завданням українського учителя.

Сьогодні, як зазначається у Національній доктрині розвитку освіти, стає важливим підготовка громадянина „до життя і праці у світі, що змінюється“ [1, с. 690]. Наше дослідження процесу підготовки молодого покоління до життєдіяльності у динамічному, швидкоплинному, інформаційному соціумі виходить з концепції психологічної і педагогічної науки про структуру навчальної діяльності, з висновків про необхідність активності учнів як суб'єктів у навчальному процесі, стратегічних завдань реформування змісту освіти (О.М. Леонт'єв, Г.С. Костюк, Т.І. Шамова та ін.).

Ґрунтуючись на цих положеннях ми висунули припущення про те, що стан шкільної географічної освіти в умовах її радикальної модернізації можна поліпшити, якщо забезпечити учіння педагогічними технологіями. Широке використання новітніх педагогічних технологій відкриє можливість для „відтворення і нарощування інтелектуального потенціалу суспільства“ [1, с. 688]. Педагогічні технології базуються на пошуковій діяльності учнів. Однією з умов успішної реалізації змісту педагогічних технологій є залучення учнів у процес, який вимагає певних зусиль думки, волі, почуттів. Через отриманий такий досвід відбувається розуміння і пізнання світу, накопичення інтелектуального потенціалу. Отже, актуальність проблеми дослідження не викликає сумнівів.

Дефініція „педагогічна технологія“ набула свого розвитку завдяки працям В.П. Беспалька, І.М. Дичківської, М.В. Кларіна, А.С. Нісімчука, Г.К. Селевка, С.О. Сисоєвої, Т.І. Туркотта, Ф. Янушкевича та ін. Проте підходи до визначення поняття „педагогічні технології“ у них різні і тому можна зробити висновок, що воно багатоаспектне і потребує наукового дослідження. Ми дотримуємося формулювання визначення за С.О. Сисоєвою як „технології, які забезпечують перетворення педагогічного процесу в освітній установі на цілеспрямовану діяльність усіх його суб'єктів“ [2, с. 661].

У результаті анкетування учителів природничого профілю загальноосвітніх шкіл міста Києва (№ 53, № 57, № 58, № 101, № 115, № 159, № 279, № 301) ми зробили висновок, що учителі сьогодні використовують інноваційні технології у своїй педагогічній діяльності, але епізодично, не систематично і найчастіше на уроках узагальнення та систематизації знань. Дослідивши причини такого педагогічного явища, було з'ясовано, що деякі учителі (старшого віку) не знають методики організації і структури проведення уроків за інноваційними технологіями, тобто відсутня методична підготовленість, інші (молоді колеги) не мають

достатнього досвіду сприяння розкриттю творчого потенціалу школярів, є учителі, котрі не вірять у позитивну результативність технологій навчання, тобто неусвідомлюють нововведень. Отже, вчителів необхідно сьогодні готувати до процесу впровадження педагогічних технологій у навчально-виховний процес шкільної географії. Це можуть бути учительські семінари, засідання методичних об'єднань, навчальних студій, „круглих столів“, майстер-класи, показ відкритих уроків тощо.

Учіння складається з мотиваційного, організаційно-процесуального, змістового компонентів. Мотиваційний компонент має за мету пробудити і закріпити позитивні емоції, викликати інтерес до матеріалу вивчення, бажання вчитися. На нашу думку, емоційний мікроклімат стимулює інтелектуальні почуття учнів. Змістовий компонент включає цілі учіння (загальні і конкретні), теоретичну основу методики використання педагогічних технологій, концептуальну основу (особистісний, діяльнісний, системний підходи). Організаційно-процесуальний компонент передбачає формування умінь в учнів організаційний умінь і навичок, форми організації навчального процесу (педагогічні технології), форми навчальної діяльності (індивідуальна, групова), діяльність учнів, діяльність учителя, діагностика результатів.

У процесі експериментальної роботи, з'ясувалося, що формування мотиваційного компонента і організаційно-процесуального займає багато навчального часу на етапі первинного введення інновації у навчально-виховний процес. Надалі процес застосування педагогічних технологій спрощується у затраті часу через сформовану в учнів готовність до використання нововведень на уроках. Критеріями сформованої готовності учнів працювати з педагогічними технологіями наступні: швидко включатися у роботу, чітко, швидко, успішно виконувати завдання, уміння співпрацювати у колективі, планувати дії, бути відповідальним,

осмислення корисності власних прикладених зусиль для одержання спільних результатів.

Отже, сучасні педагогічні технології мають значний потенціал для сприяння вдосконалення шкільного навчально-виховного процесу з метою підготовки освіченої, моральної, мобільної, конструктивної і практичної молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна доктрина розвитку освіти // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упоряд. О.О. Любар; за ред. В.Г. Кременя / Олександр Опанасович Любар. – К.: Т-во „Знання“, КОО, 2003. – С. 688 – 704. - (Вища освіта ХХІ століття).
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г.Кремень / Василь Григорович Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 661.
3. Савченко О.Я. Розвитокпізнавальної самостійності молодших школярів / Олександра Яківна Савченко. – К.: Рад. шк., 1982. – С. 20-26.